

Broj: 03-45.1-29-1270-2/19
Istočno Sarajevo, 27.11.2019. godine

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH”, br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 9. stav 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 44/04), a u vezi s tačkom 4.2.21 BAS poslovnika o radu stručnih tijela Instituta, i prijedloga poslovnog plana prihvaćenog na 58. sjednici BAS/TC 4, održanoj 18.10.2019. godine, direktor Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine odobrava:

POSLOVNI PLAN
BAS/TC 4
Čelik, čelični proizvodi, obojeni metali i legure

1. Uvod

Predmet rada Tehničkog komiteta BAS/TC 4, *Čelik, čelični proizvodi, obojeni metali i legure* (u daljnjem tekstu: BAS/TC 4) obuhvata standardizaciju u oblasti čelika, čeličnih proizvoda, obojenih metala i legura uključujući terminologiju, tehničke zahtjeve za isporuku, mjere i tolerancije, metode ispitivanja materijala, opremu.

BAS/TC 4, prati rad sljedećih korespondentnih komiteta:

CEN/TC 132 - *Aluminium and aluminium alloys / Aluminijum i legure aluminijuma*
CEN/TC 133 - *Copper and copper alloys / Bakar i legure bakra*
CEN/TC 190 - *Foundry technology / Tehnologija livenja*
CEN/TC 209 - *Zinc and zinc alloys / Cink i legure cinka*
CEN/TC 306 - *Lead and lead alloys / Olovo i legure olova*
CEN/TC 322 - *Equipments for making and shaping of metals - Safety requirements / Oprema za izradu i oblikovanje metala - Sigurnosni zahtjevi*
CEN/TC 459 - *European Committee for Iron and Steel Standardization / Evropski komitet za standardizaciju gvožđa i čelika*
CEN/TC 459/SC1 - *Test methods for steel (other than chemical analysis) / Metode ispitivanja za čelik (osim hemijske analize)*
CEN/TC 459/SC2 - *Methods of chemical analysis for iron and steel / Metode hemijske analize za gvožđe i čelik*
CEN/TC 459/SC3 - *Structural steels other than reinforcements / Konstrukcioni čelici osim armiranih*
CEN/TC 459/SC4 - *Concrete reinforcing and pre-stressing steels / Armirani beton i prednapregnuti čelici*
CEN/TC 459/SC5 - *Steels for heat treatment, alloy steels, free-cutting steels and stainless steels / Čelici za termičku obradu, legirani čelici, čelici za automate i nehrđajući čelici*
CEN/TC 459/SC6 - *Wire rod and wire / Žičana šipka i žica*
CEN/TC 459/SC7 - *Steels for pressure purposes / Čelici za upotrebu pod pritiskom*

CEN/TC 459/SC8 - *Steel sheet and strip for electrical applications / Čelični lim i traka za primjenu u elektrotehnici*
CEN/TC 459/SC9 - *Coated and uncoated flat products to be used for colg forming / Prevučeni i neprevučeni pljosnati proizvodi korišteni za hladno oblikovanje*
CEN/TC 459/SC10 - *Steel tubes, and iron and steel fittings / Čelične cijevi i spojni elementi od gvožđa i čelika*
CEN/TC 459/SC11 - *Steel castings and forgings / Čelični odlivci i otkovci*
CEN/TC 459/SC 12 - *General issues / Opšta izdanja*
CEN/SS M11 - *Powder metallurgy / Metalurgija praha*
CEN/SS M14 – *Nickel / Nikal*
ISO/TC 17 – *Steel / Čelik*
ISO/TC 25 - *Cast irons and pig irons / Livena gvožđa i sirova gvožđa*
ISO/TC 26 - *Copper and copper alloys / Bakar i legure bakra*
ISO/TC 79 - *Light metals and their alloys / Laki metali i njihove legure (osim ISO/TC 79/SC 11(Titanium / Titan), ISO/TC 79/SC 12 (Aluminium ores / Rude aluminija)*
ISO/TC 105 - *Steel wire ropes / Čelična užad*
ISO/TC 18 - *Zinc and zinc alloys / Cink i legure cinka*
ISO/TC 119 - *Powder metallurgy / Metalurgija praha*
ISO/TC 132 – *Ferrous alloys / Ferolegure*
ISO/TC 155 - *Nickel and nickel alloys / Nikal i legure nikla*
ISO/TC 164 - *Mechanical testing of metals / Mehaničko ispitivanje metala*
ISO/TC 167- *Steel and aluminium structures / Čelik i aluminijske konstrukcije*

Komitet BAS/TC 4, *Čelik, čelični proizvodi, obojeni metali i legure* je formiran Rješenjem direktora Instituta za standardizaciju BiH o formiranju Tehničkog komiteta br. 02/97–3040 od 24.12.1997. god. Trenutno je aktuelno Rješenje o promjenama u Tehničkom komitetu BAS/TC 4 br. 03-45.1-29-922-1/19 od 17.7.2019. godine.

Tehnički komitet BAS/TC 4 je formiran radi:

- analize potreba i pripreme prijedloga za preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda metodama prevođenja, korica ili proglašavanjem;
- razmatranja inicijativa i utvrđivanja programa i planova rada u području djelovanja;
- razmatranja i utvrđivanja metoda rada i aktivnosti na izvršavanju planova rada TC-a;
- osnivanja radnih grupa (WG) i *ad hoc* grupa (AG) te definiranja njihovih područja rada i zadataka;
- usklađivanja planova rada WG-a;
- pripremanja i utvrđivanja nacrti i prijedloga BAS standarda;
- razmatranja mišljenja, primjedbi i prijedloga dobijenih u toku javne rasprave;
- pripremanja i prezentiranja stručnih mišljenja odgovarajućim tijelima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju u skladu s procedurom pripreme međunarodnih i evropskih standarda, te korištenja drugih mogućnosti uključivanja u njihov rad;
- saradnje s drugim tehničkim komitetima i subjektima koji se bave aktivnostima u vezi sa standardizacijom.

Takođe, za predmete standardizacije iz oblasti rada BAS/TC 4 za koje ne postoje evropski standardi i drugi standardizacijski dokumenti, BAS/TC 4 može da donese odluku o preuzimanju međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata, a ako oni ne postoje, može da donese odluku o preuzimanju nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata drugih zemalja, s kojima Institut ima potpisan ugovor, kao i o izradi izvornih BAS standarda.

---

2. Poslovno okruženje

2.1 Opšte

Na poslovno okruženje utiču politički, ekonomski, tehnički, zakonodavni i socijalni aspekti. U kontekstu nastojanja Bosne i Hercegovine da se što prije integriše u Evropsku uniju, u toku je proces usaglašavanja nacionalnog sa evropskim zakonodavstvom, koje se vrši putem preuzimanja evropskih standarda i direktiva Novog pristupa EU. Na osnovu tog procesa, tehnički komitet BAS/TC 4 vrši usaglašavanje bosanskohercegovačkih standarda sa evropskim standardima i to usvajanjem evropskih standarda kao nacionalnih. Osim toga, prilikom preuzimanja evropskih standarda kao bosanskohercegovačkih moraju se povući svi nacionalni standardi za iste predmete standardizacije koje su u suprotnosti sa njima. Po tom principu tehnički komitet BAS/TC 4 vrši preuzimanje evropskih standarda i srodnih dokumenata u našu standardizaciju. U radu komiteta BAS/TC 4, daju se prednosti radu na harmoniziranim standardima koji su u vezi sa Direktivama Novog pristupa.

Primjenom ovih standarda:

- olakšava se trgovina
- obezbjeđuju se efikasnija rješenja
- obezbjeđuju se metode ispitivanja
- olakšavanje veza između proizvođača, potrošača i organa nadležnih za kontrolisanje i ispitivanje
- obezbjeđuju se energetska efikasnost
- primjenjuju se nove tehnologije
- daju se uputstva i smjernice za postupke održavanja i korišćenja

Bosanskohercegovačke standarde i srodne dokumente koje donosi tehnički komitet BAS/TC 4, na nacionalnom nivou široko primjenjuju proizvođači, projektanti, instituti, organi državne uprave, univerziteti, akreditovane laboratorije, relevantna ministarstva koja donose propise, korisnici i dr.

2.2 Kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja

Metalni sektor u Bosni i Hercegovini ima dugu istoriju, velike potencijale, te posjeduje prirodnu konkurentnu prednost uglavnom zbog postojećih zaliha sirovina, niskih plaća i naslijeđa. BiH je bogata mineralnim sirovinama (željezna ruda, boksit, olovo, cink i bakar).

Metalni sektor pruža snažnu ljudsku i resursnu bazu, kao i dugu tradiciju koja omogućava održivi razvoj različitih djelatnosti.

Metalni sektor uključuje metale i rude, proizvode od metala (cijevi, profile i dr. proizvode), opremu i mašine te automobile. Proizvodi od metala također imaju značajan razvojni potencijal i proizvodnja istih se stalno povećava tako da je prerađivačka industrija stalno zastupljena kada je u pitanju izvoz.

Industrija prerade metala je prilično raznovrsna i obuhvaća proizvodnju gvožđa, čelika i legura na bazi željeza i nikla; izradu gotovih proizvoda od legura koji prolaze procese kovanja, presovanja i valjanja; metalurgiju praha; obradu metala i opšti inženjering.

Kompanija Arcelor Mittal Steel Zenica najveći je proizvođač dugih proizvoda od čelika na Balkanu sa proizvodnim kapacitetom od skoro milion tona godišnje, kao i najveći strani investitor u zemlji sa preko 150 miliona eura uložениh do sad. Jedan je od ključnih pokretača privrede u BiH sa više od 2.400 direktno zaposlenih radnika, dok oko još 10.000 stanovnika indirektno zavisi od poslovanja kompanije.

Metalni sektor je najznačajniji izvoznik u strukturi izvoza BiH, a vodeći izvozni proizvodi su čelik i aluminij. Bosna i Hercegovina gvožđe i čelik izvozi u zemlje regiona i to u Srbiju, Rumuniju, Hrvatsku, Crnu Goru, Sloveniju, Mađarsku, Austriju, Makedoniju, Bugarsku, Grčku, Italiju, i dr. dok se proizvod od čelika i gvožđa s većim stepenom obrade izvozi uglavnom u zemlje EU poput Njemačke, Italije, Austrije i Hrvatske.

Livarstvo u oblasti obojenih metala a i uopšte ima dobru budućnost, zbog koje su u ovoj privrednoj grani potrebna stalna ulaganja, istraživanja i razvoj.

Većina proizvodne industrije koristi metalne materijale na različite načine, pri čemu proizvođač treba da provjeri mehanička, metalografska, hemijska te fizička svojstva materijala tokom proizvodnog procesa i shodno tome mora da se osloni i na standarde za mehanička ispitivanja metala. Iz tog razloga, uticaj standarda koji priprema ovaj komitet odnosi se na cijeli sektor prerađivačke industrije.

2.3 Zahtjevi tržišta

Standardi iz nadležnosti ovog tehničkog komiteta BAS/TC 4, primjenjuju se u poslovnom okruženju Bosne i Hercegovine. Specifikacije i ovi standardi čine osnovu za proizvodne i komercijalne poslove.

Pošto su standardi iz nadležnosti ovog tehničkog komiteta u relativno širokoj upotrebi, neophodno je da se prate tržišni trendovi i neprekidno radi na inoviranju i donošenju novih standarda. Razvoj novih tehnologija ili poboljšanja već postojećih proizvoda, kao i prateće opreme koja se koristi u industriji, na radnim mjestima u svakodnevnom okruženju, pri transportu, u laboratorijama itd., zahtjeva dodatno i kontinualno praćenje tržišta radi ponude odgovarajućih savremenih standarda kojima se mjere performanse proizvoda.

Novi materijali, nove tehnologije ispitivanja i procjene stanja, kao i zahtjevi za povećanje bezbjednosti i usklađenosti sa ekološkim zahtjevima dovode do potrebe za revidiranjem postojećih ili izradi novih standarda.

2.4 Aspekti zaštite okoline

Primjenom standarda i srodnih dokumenata razvijenih u okviru tehničkog komiteta BAS/TC 4, obezbjeđuju se preduslovi za zadovoljenje zahtjeva za zaštitu životne sredine. Aktivnosti čije obavljanje utiče na životnu sredinu obuhvataju sve zahtjeve (stalne ili privremene) kojima se mijenjaju i/ili mogu promijeniti stanja i uslovi u životnoj sredini kod proizvodnje sirovog gvožđa i čelika (primarno ili sekundarno topljenje), livenje, za preradu u crnoj metalurgiji (valjaonice, kovačnice, postrojenja za nanošenje metalnih zaštitnih slojeva), za preradu u obojenoj metalurgiji.

Potrebno je poštovati važeće propise i druge zahtjeve povezane sa prepoznatljivim aspektima zaštite životne sredine.

3. Očekivane koristi od rada BAS/TC 4

Osnovne koristi koje se očekuju od rada BAS/TC 4 jesu sljedeće:

- donošenje BAS standarda koji su identični s evropskim i/ili međunarodnim standardima, čime se obezbjeđuje efikasan način za provjeru ispunjenosti uslova utvrđenih zakonima i/ili propisima donijetih na međunarodnom, regionalnom ili nacionalnom nivou;
- pružanje podrške nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave u aktivnostima koje se odnose na usklađivanje propisa s evropskom regulativom, obezbjeđivanjem BAS standarda usklađenih s evropskim i/ili međunarodnim standardima;
- harmonizaciju nacionalnih standarda
- zaštita potrošača
- uklanjanje prepreka u trgovini;
- predstavljanje i zastupanje interesa BiH u postupku donošenja evropskih i međunarodnih standarda.

---

4. Zainteresovane strane

Sve zainteresovane strane u BiH su pozvane da učestvuju u radu ovog tehničkog komiteta, uz osiguranje ravnopravnog učešća i zastupljenosti svih interesnih grupa. Moguće je i učešće u statusu posmatrača, pod određenim uslovima koji su utvrđeni Internim pravilima Instituta za standardizaciju BiH. Sve zainteresovane strane mogu da predlože usvajanje određenih standarda.

Zadatak ovog tehničkog komiteta je da u narednom periodu u svoj rad uključi što je moguće veći broj zainteresovanih strana.

5. Ciljevi i strategije za njihovo ostvarivanje

5.1 Ciljevi

- Usvajanje standarda iz oblasti koja obuhvata standardizaciju čelika, čeličnih proizvoda, obojenih metala i legura uključujući terminologiju, tehničke zahtjeve za isporuku, mjere i tolerancije, metode ispitivanja materijala, opremu u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- Usklađivanje nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i/ili međunarodnim standardima i drugim standardizacijskim dokumentima;
- Preispitivanje svih BAS standarda u roku od pet godina od njihovog objavljivanja i donošenje odluke o povlačenju onih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koji imaju isto područje primjene kao evropski ili međunarodni standardi ili drugi standardizacijski dokumenti;
- Zastupanje interesa BiH u oblasti rada tehničkog komiteta pred odgovarajućim evropskim i međunarodnim komitetima za standardizaciju kroz učestvovanje naših stručnjaka u radu navedenih tehničkih komiteta;
- Primjena osnovnih principa standardizacije;
- Promovisanje interesa Instituta za standardizaciju BiH;
- Odgovor na zahtjeve zainteresovanih strana.

5.2 Strategija za ostvarivanje ciljeva

Ostvarivanje ciljeva BAS/TC 4 zasniva se na definisanju prioriteta rada, a to su:

- Praćenje rada korespondentnih komiteta i preuzimanje novih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata;
- Povećanje broja bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih korespondentnih komiteta;
- Prevođenje što većeg broja standarda na jedan od službenih jezika u BiH;
- Povećanje broja zainteresovanih strana koje će učestvovati u radu BAS/TC 4;
- Sprovođenje periodičnih sistematskih pregleda i preispitivanja svih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje je pripremio BAS/TC 4, kako bi se obezbijedila validacija primjene za sve zainteresovane strane koje koriste ove standarde;
- Revidiranje tekstova povučenih BAS standarda objavljenih na jednom od službenih jezika u BiH u skladu s novim izdanjima evropskih ili međunarodnih standarda, kako bi se održao ili povećao broj objavljenih BAS standarda nastalih preuzimanjem evropskih i/ili međunarodnih standarda na jednom od službenih jezika u BiH;
- Informisanje članova BAS/TC 4 o revidiranim Internim pravilima za standardizaciju Instituta.

Faktori koji mogu uticati na ispunjenje i implementaciju programa rada

- Nedovoljno učešće domaćih stručnjaka u donošenju BAS standarda;
- Nezainteresovanost stručne javnosti za učešće u javnoj raspravi i dostavljanje primjedbi i predloga u vezi s nacrtima BAS standarda koji se stavljaju na javnu raspravu;
- Nedostatak finansijskih sredstava koji onemogućava obezbjeđenje odgovarajućih prevoda i upućuje na preuzimanje standarda metodom proglašavanja/korica, što umanjuje kredibilitet ovih standarda u poslovnom okruženju;
- Neblagovremeno dostavljanje prijedloga zainteresovanih strana za donošenje BAS standarda pri izradi plana rada BAS
- Nepostojanje prevoda odgovarajućih BAS standarda na jednom od službenih jezika u BiH iziskuje dodatne napore i sredstva koji su van oblasti rada BAS/TC 4 i Instituta.

7. Plan aktivnosti

Aktivnosti BAS/TC 4 usklađene su s planovima rada tehničkog komiteta kroz:

- planove pripremanja, donošenja i objavljivanja BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata u navedenoj oblasti rada, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- obezbjeđivanje usaglašenosti BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i međunarodnim standardima u navedenoj oblasti rada;
- učestvovanje u izradi i preispitivanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje donose evropske¹ i međunarodne organizacije za standardizaciju u navedenoj oblasti rada;
- druge aktivnosti koje predloži Savjet za standardizaciju BiH;
- druge aktivnosti na prijedlog zainteresovanih strana.

Dostavljeno: 1. Sekretarijatu BAS/TC 4
2. a/a.

DIREKTOR

.....
Aleksandar Cincar

---

¹ Sa glasanjem o razvoju evropskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata započeti će se kada Institut postane punopravni član CEN-a i CENELEC-a

